

Terri M. Adams & Leigh R. Anderson: Policing in Natural Disasters: Stress, Resilience, and the Challenges of Emergency Management

Philadelphia, Rome, Tokyo, Temple University Press, 2019, 234 strani

(Polijska dejavnost v primeru naravnih nesreč: Stres, odpornost in izzivi upravljanja ob izrednih dogodkih)

Policisti so ob naravnih nesrečah izjemno pomembni. Njihova vloga je ključna pri zmanjševanju in odpravi posledic teh nesreč ter odzivu in pripravi nanje. Njihovo delovanje je pomembno tako pred in med naravnimi nesrečami kot tudi po njih. Navadno so prvi, ki pomagajo ljudem, njihova prisotnost pa preventivno deluje proti kaosu in nasilju. Obstaja veliko literature, ki se nanaša na naravne nesreče in dejavnost policije med njimi, pri čemer se večina osredotoča na operativne naloge, kulturo in različne modele uporabe policije v času naravnih nesreč. V zadnjih desetletjih je človeštvo čedalje bolj izpostavljeno vremenskim spremembam ter čedalje pogostejšim in čedalje bolj uničujočim naravnim nesrečam.

Avtorici sta raziskali vlogo policije v treh naravnih nesrečah, ki so prizadele severno- in južnoameriško celino (hurikan Katrina v treh jugovzhodnih zveznih državah ZDA leta 2005, sezona super tornadov v Alabami leta 2011 ter potres in cunami v Čilu leta 2010). Primarni namen knjige je bil pripraviti celovito analizo večjih sprememb, s katerimi se policisti srečujejo v takih časih (skrb za bližnje, izpostavljenost visoki smrtnosti, nezmožnost ohranitve normalnih operativnih postopkov ipd.). Policisti so kot pripadniki reševalnih služb pri srečanju z izjemnim dogodkom izpostavljeni konfliktu med profesionalno in osebno odgovornostjo.

Vse tri analizirane naravne nesreče so prizadele večje območje ter povzročile veliko gmotno škodo (tudi razpad osnovnega družbenega sistema) in številne smrtne žrtve (manj kot deset pri cunamiju in skoraj dva tisoč pri hurikanu). Avtorici sta poleg naravnih nesreč opisali tudi policijske agencije (od mestne do državne policije), ki so bile aktivne na prizadetih območjih, vključno z njihovimi predhodnimi pripravami oziroma usposabljanji glede naravnih nesreč. Kritično sta presodili, da agencije v Louisiani niso upoštevale izkušenj iz predhodne vaje (ki je zelo dobro simulirala poznejše dejanske dogodke), medtem ko so mestni oblastniki v mestu Tuscaloosa v Alabami zelo resno vzeli krizne simulacije (za primer tornada) ter vzpostavili mestni odzivni načrt in sistem. Čile je kot država z zelo razgibano geografijo zelo dovzetna za različne vrste naravnih nesreč, pri čemer odziv koordinira ONEMI (nacionalni urad za izredne dogodke v sklopu ministrstva za notranje zadeve in javno varnost).

Policija ima med naravno nesrečo dvojno vlogo, in sicer zagotavljanje varnosti prebivalstva ter delovanje kot prvi

posredovalci (ang. *first responders*). Med glavnimi nalogami policije so evakuacija prebivalstva, zagotavljanje prometne pretočnosti, nadzor nad množico ljudi (preprečevanje nasilja in kriminala), obveščanje o obvezni evakuaciji (ter njeno izvajanje) itd. Za uresničevanje navedenega morajo imeti policijske agencije s sosednjimi agencijami vzpostavljene protokole o pomoči (glede zagotavljanja primarne naloge policije), z lokalnimi oblastmi pa protokole o vzpostavljanju zalog in prenosu občutljivega materiala na (bolj) zavarovane lokacije (glede vloge policije v splošnem odzivnem načrtu), protokole o vzpostavitvi triažnih centrov na varnih območjih in protokole o usposabljanju zaposlenih o njihovih odzivih med naravno nesrečo. V času odprave posledic naravne nesreče imajo policisti pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti v poslovnih četrtih (preprečevanje vlomov) in na kritično-infrastrukturnih objektih ter pri zagotavljanju varnosti prebivalstva.

Avtorici sta obravnavali tudi vprašanje stresa pri policistih med naravnimi nesrečami. Zaradi narave tega dela imajo policisti izkušnje z ravnanjem v stresnih okoliščinah in so ustrezno usposobljeni, a večje in hujske nesreče lahko povzročijo dodaten stres in morajo biti obravnavane kot največji možni dejavnik stresa. Policisti so lahko osebno prizadeti (fizično in čustveno), kar vpliva na njihovo odzivanje in s tem na izvajanje njihovih dolžnosti.

Stres je primarno povzročen zaradi neobičajnih okoliščin, v katerih policisti delujejo, in neobičajnih izzivov, s katerimi se morajo spoprijeti v času naravnih nesreč – od velikega števila klicev občanov na pomoč, prekinitve komunikacij med posameznimi policisti in centralami ter zmanjšane mobilnosti (kot posledice poplav, potresov, porušenja zgradb itd.) do števila ranjenih in mrtvih ljudi. Vse to vpliva na standardne operativne postopke, normalne postopke komunikacije in hierarhično strukturo. Naravne nesreče so tudi dober kazalnik skritih napak v organizacijski strukturi, kulturi in kolektivnem obnašanju v posamezni policijski agenciji. Avtorici sta poudarili, da se agencije, v katerih so policisti navajeni le na izpolnjevanje ukazov in navodil nadrejenih ter sledenje utečnim protokolom, slabše odzivajo na naravne nesreče.

V New Orleansu je hurikan povzročil velike poplave, ki so neposredno prizadele policijsko infrastrukturo. Tri policijske postaje in številna policijska vozila so bili poplavljeni.

Vsa policijska plovila so bila spravljena v enem skladišču, to pa je bilo poplavljen in poškodovano. Poplava je uničila ves komunikacijski sistem v mestu (električno omrežje in celo rezervne generatorje). Tudi policisti so postali žrtve poplave: več kot 80 % jih je izgubilo domove in več kot tretjina jih ni imela stikov z bližnjimi. Posamezni policisti so se znašli sami, ločeni od sodelavcev in brez navodil, kako ukrepati.

Avtorici vidita rešitev v spremembah tradicionalnih postopkov policijskega delovanja pri iskanju primernih, ustvarjalnih rešitev, tj. predvsem glede vzpostavljanja komunikacij med policisti (tudi z uporabo lastnih civilnih naprav, zaplenbo civilnih vozil in plovil itd.) in vzpostavljanja hierarhične ureditve, v kateri morajo tudi srednje in nižje uvrščeni policisti prevzeti odgovornost za opravljanje dolžnosti nadrejenih. Pri tem ti počasi vzpostavijo red oziroma pomagajo drugim v svoji okolici, hkrati pa poiščejo stik z drugimi policisti.

V teh naravnih nesrečah nekateri policisti niso opravili svoje dolžnosti. V New Orleansu je bilo takih kar 11 % celotne policijske agencije. To je bila tudi posledica dejstva, da vsi policisti niso bili vpoklicani na dolžnost in so tako ostali doma. Nekateri so sami postali žrtve poplave in so potrebovali pomoč, drugi pa se niso javili na dolžnost, da so lahko svoje bližnje odpeljali v sosednje zvezne države. Veliko policistov je pozneje dejalo, da je bila zapustitev mesta posledica nezmožnosti vzpostavitve stika z nadrejenimi. Tako so nekateri zapustili mesto v začetnih fazah nesreče, drugi pa pozneje (tudi po več dneh pomoči drugim).

Nekaj policistov je med naravno nesrečo storilo kazniva dejanja (kot so kraja, zloraba pooblastil, uporaba orožja in kršenje človekovih pravic). V New Orleansu so tako novinarji posneli policiste med krajo v trgovinah – jemali so nenujne dobrine. Bili so tudi primeri zasega civilnih vozil, ki so jih nato policisti sami uporabili za beg iz mesta, zabeležili pa so tudi sedem sumljivih primerov uporabe strelnega orožja, v katerih je umrl civilist.

Večina policistov je tudi v težkih razmerah opravljala svoje dolžnosti (tako je policistka v Čilu, oblečena samo v kopalni plašč, zapustila dom in mladoletno hčer ter se javila na svoji postaji). Večina policistov je dejalo, da so v tem kriznem času delovali samodejno in instinktivno in niso imeli časa razmišljati o lastni varnosti. Posledično tudi niso poročali o stresnih razmerah oziroma vplivu stresa nase, saj niso imeli časa za razmišljanje, ampak samo za odziv na stanje. Drugi so poročali, da so jim pomagali pogovori s sodelavci policisti, pa tudi humor, vera in občutek dolžnosti in zvestobe. Nekateri policisti s predhodno vojaško službo so dejali, da jih je prav vojaško usposabljanje pripravilo za delovanje v teh razmerah, medtem

ko je večina menila, da jih nobeno usposabljanje ne bi moglo pripraviti na razmere ob tako hudi naravni nesreči.

Ko se je življenje v prizadetih mestih po koncu krize začelo vračati v prejšnje stanje, se je začelo novo težavno poglavje. Najpogostejše težave so bile izguba zaupanja v policiste, ki so zbežali ali niso obvladovali razmer, ponovna vzpostavitev policijske organizacije (zaradi izgube osebja, infrastrukture in opreme) in psihološke posledice dogodka. Velika težava sta bili tudi sprejemanje žrtev v družinah, med prijatelji in znanci ter ločeno življenje, stran od evakuiranih, preseljenih družinskih članov. Zabeležili so tudi nekaj primerov samomorov med policisti po koncu krize.

Na koncu sta avtorici poudarili pomen vodstvenega kadra, ki mora policiste pripraviti na težavno delovanje v času naravne nesreče, jih primerno usmerjati ter pomagati med samo krizo in pozneje. Med priporočila sta uvrstili skrb za mentalno stanje policistov, pripravo na dolgotrajno oteženo delovanje (ki traja še dolgo po koncu naravne nesreče), vzpostavitev kulture (samo)pomoči med policisti, fleksibilnost policistov pri odzivanju, saj lahko organizacijska kultura dejansko ovira reševalne napore, predhodno usposabljanje policistov za obvladovanje stresa in psihološko pomoč (pogovor po krizi, vzpostavitev skupin za krizno pomoč in podporo med policisti samimi, oblikovanje programov za podporo in pomoč zaposlenim itd.).

Klemen Kocjančič